

A Cuba: la Producció musical té un espai també per a les dones

Written by Redacció SemLac / La Independent
Friday, 04 October 2019 18:53

There are no translations available.

Quan al març de 2010 el popular grup boricua Calle 13 es presentava davant una gernió de milers de persones en àrees del moll de l'Havana...

Poca gent coneixia que havia estat possible gràcies a l'esforç de quatre dones i un projecte acabat de neixer de productora informal d'esdeveniments culturals anomenat 4C, que vol dir «quatre caps».

Darsi Fernández, Yoana Grass, Idania del Río i Magel Reys són les artífexs d'aquesta fita i protagonistes d'una emprenedoria que va tenir en 4C el punt de partida per omplir un buit significatiu en la indústria musical cubana i articular diferents escenes i artistes emergents en les indústries culturals de la nació caribenya.

Després de vuit mesos d'incerteses i gestions personals i institucionals, el concert de Calle 13 era la materialització d'una aspiració i el començament d'una carrera d'anàlisi i creació en el panorama musical contemporani del país.

«Aquell nucli primer de 4C va acabar sent un espai del qual entren i surten moltes persones, aliances i amistats amb qui treballem, encara que sempre ens quedem Yoana i jo», va dir a SEMlac Darsi Fernández, per a qui la clau es estar encara repensant l'escena musical, des de la producció i la comunicació, és que «tot el que ens va anar fent falta per al nostre treball, que no existia, ho vam anar creant».

Tant ella com Grass, ambdues advocades, promotores i productores, no s'identifiquen només com 4C, sinó també amb altres iniciatives que han anat concebent en el camí, com a Zona Jazz, Bonus Track o Magazine AM-PM, aquesta última una revista digital de música cubana.

4C explota la creació artística i la promoció en l'àrea de la música, a partir de l'ús de les noves tecnologies i els mitjans. Autonomia, sostenibilitat i solidaritat són els seus tres principis de treball, va dir Fernández.

Durant gairebé una dècada han apostat per l'especialització: conceptualització, producció i desenvolupament d'exposicions, concerts de música i produccions musicals i audiovisuals; tallers de capacitació i esdeveniments acadèmics en el camp cultural; consultoria sobre indústries culturals, la seva estructura institucional a Cuba, legislació i tendències; gestió artística; gestió de xarxes socials; xarxes culturals; i serveis curatorials i comunicacionals per gestionar contingut cultural.

«El nucli de tot segueix sent la música», va emfatitzar Fernández. Per exemple, Zona Jazz és un projecte que es va desenvolupar en paral·lel a 4C i que ha dirigit la carrera de músics de jazz de renom, tan diferents com **Yissy García** i **Daymé Arocena**. Però és com una petita empresa de management, amb un paper molt definit, doncs malgrat tot el talent musical disponible a la ciutat, l'escena del jazz no tenia una coordinació i promoció adequades », va dir Fernández.

«Ens vam anar adonant de la importància de comunicar correctament al públic la carrera d'una artista, del disseny, de la feina amb els singles. Vam dir: tot el que hem après podem oferir-lo com un servei per a altres artistes. És a dir, si ets músic, però no tens idea de com comunicar el teu projecte, nosaltres podem donar-te el servei, portar-te la biografia, les xarxes socials i va ser just aquí que va néixer bonustrack, una iniciativa que té aquest altre enfocament; encara que l'hem anat ampliant i arribat a tenir clients com el Festival de Cinema de l'Havana», va

explicar.

AM-PM, espai d'articulació

Darsi Fernández va apuntar que, si bé es mantenen vinculades al món de la producció i cada any organitzen al costat de la Fàbrica d'Art i de la Casa de les Amèriques l'esdeveniment AM-PM, han anat guanyant terreny en el seu quefer la comunicació i la publicitat vinculades a la música, des Bonus Track i Magazine AM-PM.

Segons la seva opinió, dins el camp de la producció musical és notable «una reverberació» considerable de dones que, fins i tot, porten la producció d'espectacles, «fins al punt que, l'any que ve, volem dedicar l'esdeveniment AM-PM a la dona en la música».

AM-PM és una conferència anual que promou l'intercanvi simbòlic i comercial entre professionals independents de la música llatinoamericana i caribenya. L'esdeveniment és coorganitzat per 4C i Fàbrica de Arte, on se celebra des de la seva inauguració el 2015. Les sessions d'aquesta trobada inclouen seminaris centrats en la convergència de música i tecnologia, cursos, tallers, presentacions de llibres, concerts i exhibicions d'art.

D'acord amb l'entrevistada, els seus principals objectius són la modernització i professionalització de la indústria de la música al país, perquè pugui mantenir i donar suport de manera efectiva les creacions musicals locals; l'impuls de xarxes i aliances per connectar als professionals de la música cubana amb els seus homòlegs de la regió; i la identificació, promoció i presentació de l'avantguarda musical llatinoamericana, així com d'espais alternatius musicals d'altres regions.

«Vam crear l'esdeveniment AM-PM arran del restabliment de les relacions diplomàtiques entre Cuba i els Estats Units. Necessitàvem un espai de formació de persones perquè no passés com amb els Rolling Stones, que van venir a tocar portant la seva producció íntegra i l'únic que van contractar al país va ser la gent que carrega les coses. Hi ha d'haver persones capaces de fer producció i fer-ho bé. Aquí vam començar a intentar formar mànagers, periodistes musicals i a fer un taller. Aquest any ha estat de comunicació en la música, tot i que n'hem organitzat sobre enginyeria de so i producció musical », va explicar Fernández.

Elles i l'escena musical

La relació de Darsi amb la música és antiga. «Des de la universitat em relaciono amb ella, tots les meves amistats eren músics; de fet, vaig fer la meva tesi sobre dret d'autoria, que no s'estudiava llavors. Era amiga de **Santiago Feliú**, de **Martha Campos**, un melòmana absoluta. Algunes vegades vaig escriure sobre música. El Dret va ser un pretext per treballar en la gestió cultural. El meu primer treball va ser al centre de dret d'autor, després me'n vaig anar a Artex, vaig ser gerent fundadora de Bis Music i després he treballat durant 20 anys a la Societat General d'Autors i Editors (SGAE). La música sempre ha estat aquí».

Per a l'especialista, les dones no necessàriament s'enfronten a més obstacles que els homes en el món de la producció, tot i que el masclisme de vegades treu el cap quan toca dirigir un grup d'homes en una producció de grans dimensions.

«Si ells no et coneixen, si no saben exactament qui ets, si no precedeix el teu prestigi, les primeres relacions poden ser molt tenses, però immediatament que t'endinses, que veuen que ets professional en el que estàs fent, que a més els estàs cuidant, perquè estàs pendent de si necessiten aigua, si els hi porten dinar... comença a relaxar-se l'ambient. Des del punt de vista institucional o en la relació amb els artistes, aquest tipus de conflictes, en la meva experiència, no abunda.

«Jo crec que tots les nostres iniciatives tenen una marca femenina. Fins i tot la revista Magazine AM-PM, el director és **Rafael González**. Va ser una decisió de nosaltres que Rafa dirigís la revista, perquè ell és un home absolutament feminista i és l'únic de nosaltres tres que podia tenir-hi dedicació absoluta a la publicació per la seva formació de periodista», va referir l'advocada.

No obstant això, resulta interessant, segons el seu criteri, el que passa amb les dones en la música, al punt que en més d'una ocasió s'han plantejat com un tema d'investigació, el «per què si a les escoles de música hi ha més dones que homes, després en les bandes hi ha molts

més homes que dones. Què passa aquí? Les dones que estudien música, què acaben fent amb les seves vides? », va demanar-se.

«Caldria preguntar-li, per exemple, a **Yissy García**, quant li ha costat ser una baterista reeixida en un entorn completament masculí; o a **Ma rypaz**, tocar la tumbadora. Encara són vistes com: 'ah !, què graciosa la noieta que toca la tumbadora', i això ha de canviar», va puntualitzar.

«Tinc la impressió que la música cubana està com en una mena d' *standby* estrany, però pel que fa a això, algunes de les coses més interessants que estan succeint són projectes de dones. El que estan fent

Daymé Arocena

, o

Telmary

són un exemple. Hi ha una presència femenina rellevant i això està molt bé », va opinar.

Sobre la relació música, mercat i altres actors, Fernández explica que a Cuba, durant molt de temps, hi ha hagut una forta producció cultural amb alt nivell, però no existeixen indústries culturals pròpiament dites, sinó que estan sorgint ara i aquest és el gran debat actual.

«Tenim fortes institucions culturals, però en alguns casos estan mig buides de contingut. Les empreses de música, per exemple, no fan suficient gestió i falta gent compromesa amb la música», va dir.

Va afegir que «hi ha una mena de burocràcia cultural que s'ha de replantejar, perquè hi ha molta de l'activitat de gestió que no l'hauria de fer l'Estat, com en altres terrenys. Està bé que l'Estat faci les polítiques culturals, s'encarregui de la protecció de determinats continguts que no són comercials i cal que existeixin, com és la música simfònica, la clàssica, la tradicional, el patrimoni però hi ha un teixit comercial on la gestió estatal no és bona», va apuntar Fernández.

És en aquest escenari on han sorgit iniciatives que cobreixen espais buits, com el de la tecnologia per a la cultura.

A Cuba: la Producció musical té un espai també per a les dones

Written by Redacció SemLac / La Independent
Friday, 04 October 2019 18:53

«Perquè, què és PMM (Per un Món Millor), sinó una necessitat? El que no té gaire sentit és buscar formulacions rares a allò que ja existeix, com la petita empresa. Aquestes fronteres s'han anat movent i demostren que el que va més lent són les estructures; al final caldrà legislar per al que existeix i succeeix ja », va sostenir.

«La música cubana, com tota la creativitat de la seva gent, és el nostre principal actiu, i encara no ho veiem sempre així. Crec que justament el que li falta a la música cubana, partint que hi ha una voluntat de cultura enorme, és un teixit industrial que li ha estat negat per la burocràcia i que permeti encaixar a aquest tipus d'emprenedoria sociocultural», va concloure la productora.